

Z BLOGU IUSTORIA

Kdy jít k soudu a kdy do mediace

Soud, mediace, nebo rozhodčí řízení? Čtyři faktory, které vám pomohou zvolit správné fórum — a ušetřit čas i peníze.

MGR. JAN VYTŘÍŠAL

25. 9. 2025 · 8 min čtení

„**C**hci to dát k soudu.“ Tohle je věta, kterou od klientů slyším pravidelně. A moje první reakce je vždycky stejná: „Proč?“

Ne proto, že by soud byl špatná volba. Někdy je to jediná správná volba. Ale proto, že většina klientů automaticky předpokládá, že soud je jediná cesta k řešení sporu. Není. Je to jedna z cest. A ne vždy ta nejlepší.

Výběr správného fóra — soud, mediace, nebo rozhodčí řízení — je strategické rozhodnutí, které zásadně ovlivňuje průběh, náklady i výsledek. A přesto se mu věnuje překvapivě málo pozornosti. Pojďme to změnit.

Čtyři faktory pro rozhodnutí

1. Povaha sporu: princip, nebo peníze?

Tohle je první otázka, kterou si musíte položit. Jde vám o princip, nebo o peníze?

Pokud jde o princip — o precedent, o uznání viny, o veřejné potvrzení, že protistrana jednala protiprávně — pak je soud pravděpodobně správná volba. Soudní rozhodnutí je autoritativní. Říká: „Takhle to je.“ Mediační dohoda říká: „Takhle jsme se dohodli.“ To jsou zásadně odlišné výstupy.

Pokud ale jde primárně o peníze — o získání dlužné částky, o kompenzaci za vadné plnění, o finanční vypořádání — pak je potřeba zvážit, jestli soud opravdu je nejefektivnější cesta k penězům. Protože soud je drahý. Je pomalý. A výsledek není zaručený.

Měl jsem klienta, který chtěl žalovat bývalého obchodního partnera o dva miliony korun. Měl pravdu — partner porušil smlouvu. Ale soudní řízení by trvalo dva až tři roky, náklady na právní zastoupení by se vyšplhaly na stovky tisíc, a existovalo riziko, že partner mezitím vyvedl majetek. V mediaci se dohodli na milionu šesti do tří měsíců. Klient dostal méně, než požadoval — ale dostal to rychle, jistě a bez dalších nákladů.

2. Vztah s protistranou: potkáte se ještě?

Tohle je faktor, který klienti v emocích zcela ignorují. Ale je klíčový.

Soudní spor je ze své povahy konfrontační. Vytváří vítěze a poraženého. A i když vyhrajete, vztah s protistranou je obvykle nenávratně poškozen.

Pokud je protistrana někdo, s kým se už nikdy nepotkáte — bývalý dodavatel, náhodný dlužník — na tom nemusí záležet. Ale pokud je protistrana váš obchodní partner, sousední firma, subdodavatel, se kterým spolupracujete na dalších projektech — pak vás soudní spor může stát víc, než kolik vysoudíte. Protože ztratíte obchodní vztah, který měl hodnotu.

Mediace naproti tomu zachovává vztah. Neříká „kdo měl pravdu“, ale „jak to vyřešíme“. A to je v obchodním kontextu často mnohem cennější.

3. Důkazy: máte dost na to, aby soud rozhodl?

Soud rozhoduje na základě důkazů. Ne na základě toho, co víte. Ne na základě toho, co je „spravedlivé“. Na základě toho, co dokážete prokázat.

Před tím, než se rozhodnete pro soud, si položte otázku: mám důkazy? Mám smlouvu? Mám e-mailovou komunikaci? Mám svědky? Mám znalecký posudek?

Pokud ano — soud je reálná cesta. Pokud ne — soud je hazard. A žádný odpovědný právník by vám neměl radit hazardovat s penězi a časem.

V mediaci důkazní standard neexistuje. Mediátor nerozhoduje, kdo má pravdu. Pomáhá stranám najít řešení, které je pro obě přijatelné. To znamená, že i v situaci, kdy nemáte dostatek důkazů pro soud, můžete dosáhnout rozumného výsledku v mediaci — protože protistrana má také motivaci spor ukončit.

4. Čas a peníze: kolik si to můžete dovolit?

Tohle je faktor, o kterém se mluví nejméně, ale rozhoduje nejvíc.

Soudní řízení v České republice trvá v průměru rok až tři roky na první instanci. S odvoláním klidně pět let. S dovoláním ještě déle. Po celou tu dobu platíte právníka. Platíte soudní poplatek. Platíte znalce. A nemáte jistotu výsledku.

Mediace trvá typicky několik týdnů až měsíců. Náklady jsou zlomkové oproti soudu. A výsledek máte pod kontrolou — protože dohoda vzniká konsensem, ne rozhodnutím třetí strany.

Srovnání: soud vs. mediace vs. rozhodčí řízení

Pro přehlednost — klíčové rozdíly z pohledu klienta:

Doba trvání. Soud: 1–5 let. Mediace: týdny až měsíce. Rozhodčí řízení: měsíce až rok.

Náklady. Soud: soudní poplatek + právní zastoupení + znalci. Mediace: honorář mediátora (dělený mezi strany) + případně právní zastoupení. Rozhodčí řízení: poplatek rozhodčímu soudu + právní zastoupení.

Kontrola nad výsledkem. Soud: žádná — rozhoduje soudce. Mediace: plná — dohoda vzniká konsensem. Rozhodčí řízení: žádná — rozhoduje rozhodce.

Vykonatelnost. Soud: rozsudek je exekucním titulem. Mediace: dohoda je vykonatelná, pokud je sepsána formou notářského zápisu nebo schválena soudem. Rozhodčí řízení: nález je exekucním titulem.

Veřejnost. Soud: veřejný (až na výjimky). Mediace: důvěrná. Rozhodčí řízení: neveřejné.

Vztah stran. Soud: obvykle poškozují. Mediace: obvykle zachovává. Rozhodčí řízení: záleží na průběhu.

Kdy je rozhodčí řízení třetí cestou

Rozhodčí řízení stojí někde uprostřed. Je rychlejší než soud, ale formálnější než mediace. Je neveřejné, což oceníte, pokud nechcete, aby se o vašem sporu vědělo. A rozhodčí nález je přímo vykonatelný — na rozdíl od mediační dohody, kde musíte udělat dodatečný krok.

Má ale své nevýhody. Rozhodčí řízení je zpravidla jednoinstanční — proti nálezu se nelze odvolat (až na výjimečné případy). To znamená, že pokud rozhodce rozhodne špatně, nemáte kam se obrátit. A rozhodčí poplatky mohou být u větších sporů vyšší než soudní.

Rozhodčí řízení má smysl u mezinárodních sporů, u sporů s rozhodčí doložkou ve smlouvě, nebo tam, kde je důvěrnost klíčová.

Výběr fóra je polovina strategie

Říkám to svým klientům pravidelně: správná volba fóra je polovina strategie. Můžete mít skvělého právníka, silné důkazy a oprávněný nárok — ale pokud zvolíte špatné fórum, promrháte čas, peníze a energii.

A naopak — někdy je slabší pozice v mediaci silnější než silná pozice u soudu. Protože v mediaci rozhoduje ochota obou stran najít řešení. A ochota bývá silnější motivátor než paragraf. Pokud po přečtení zjistíte, že soudní spor je ve vaší situaci víc prestižní než rozumný, přečtěte si ještě článek **Ne každou bitvu má smysl hrát**. Pokud naopak soudní cestu volíte, podívejte se, **co po soudu v civilním sporu vůbec můžete chtít** a v jakém rozsahu **vám soud vrátí odměnu advokáta**. Mediace ostatně funguje právě proto, že neutralizuje psychologickou „reactive devaluation“ — k tomu i k dalším poznatkům behaviorální vědy o sporu jsem napsal popularizační text **Paragrafy jsou jen základ: psychologie a taktika v právním sporu**. Volba fóra ostatně silně závisí i na tom, *kdo* v něm bude rozhodovat — soudce, který je vystavený decision fatigue, anchoring biasům a vlastním zájmům, je jiná proměnná než mediátor; tomu se věnuje **Psychologie zúčastněných**. A pokud uvažujete, jestli vlastně nepotřebujete spíš jiného profesionála než advokáta — krizového PR specialistu, mediátora, terapeuta — doporučuji text o **advokátovi jako iluzionistovi a triage problému**.

Než se rozhodnete, kam se svým sporem půjdete, zastavte se. Položte si ty čtyři otázky. A pak se rozhodněte — ne emocemi, ale strategií.

Zvažujete, zda jít k soudu, do mediace, nebo rozhodčího řízení? V naší praxi sporů s vámi projdeme všechny cesty a vybereme tu, která vaší věci nejvíc pomůže — ne tu, která nejvíc vyhovuje advokátovi. Napište nám.

Kdy jít k soudu a kdy do mediace

Mgr. Jan Vytršal · Publikováno 25. 9. 2025

<https://www.iustoria.cz/blog/kdy-jit-k-soudu-a-kdy-do-mediace/>

Text je dílem chráněným autorským právem. Sdílení celého dokumentu bez úprav je vítáno; přebírání částí do jiných textů jen s uvedením zdroje. © IUSTORIA, advokátní kancelář, s.r.o.